
Raketové vojsko a dělostřelectvo v útočné operaci bez JZ

Plukovník Zdeněk Šik

V podmínkách soudobé války se stala palba, tj. údery jaderných zbraní, základním prostředkem ničení nepřítele. Hlavní úkoly operace i boje budeme řešit především jadernými údery operačně taktických i taktických raket. Nelze však vyloučit, že v průběhu bojové činnosti nastanou takové případy, kdy bojové úkoly budeme řešit jen za podpory klasických palebných prostředků. V tomto případě pak ponese hlavní tíhu nepřetržitě palebné podpory klasické dělostřelectvo.

Neustálá možnost přechodu k použití jaderných zbraní v kterýkoli okamžik si vynucuje změny v použití klasického dělostřelectva proti zásadám, uplatňovaným do zavedení jaderných zbraní. Bojová činnost bez dočasného použití jaderných zbraní neznamená v žádném případě návrat ke stejným zásadám použití dělostřelectva, jak je známe z konce 2. světové války. To by bylo zásadně chybné a vedlo by k nesprávným závěrům.

V posledních letech jsme byli svědky určitého podceňování významu palby hlavního dělostřelectva k zabezpečení boje svazků a útvarů. Tuto tendenci podpořilo i snížení počtů dělostřelectva u vševojskových svazků a v neposlední řadě i činnost některých dělostřeleckých štábů, které hledaly nové, odpovídající formy použití dělostřelectva v soudobém boji. Výsledkem byla určitá stagnace ve způsobech použití dělostřelectva, ustrnutí i v bojové přípravě dělostřeleckých útvarů i v plánování a řízení jeho činnosti dělostřeleckými štáby.

Při hledání nových forem použití dělostřelectva v boji musíme vycházet z charakteru vševojskové operace, především z toho, že půjde o dočasné nebo prostorově omezené úseky, kde nebudou použity jaderné zbraně. Nejpravděpodobnější situace, kdy může dojít dočasně k boji bez použití jaderných zbraní bude v našich podmínkách v počátečním období války.

Vždy ale musíme počítat s tím, že válka bude zahájena jadernými údery. Základní varianta plánování první operace musí tedy vycházet z použití jaderných zbraní; dělostřelecké zabezpečení musíme pak organizovat jak pro případ použití jaderných zbraní, tak i bez jejich použití.

Hlavním úkolem velení raketovým vojskům a dělostřelectvu musí být zabezpečit pohotovost raketového vojska k prvnímu hromadnému úderu i dalším úderům a současně plnou pohotovost hlavního dělostřelectva pro případ, že jaderné údery nebudou uskutečněny. Aby však hlavní dělostřelectvo bylo schopno tento úkol splnit, musíme zvýšit jeho počty na nejdůležitějších úsecích fronty. Základním měřítkem bude vševojskový úkol a předpokládaný poměr sil v daném úseku fronty. K dělostřeleckému zabezpečení útočné ope-

race bude nutné v tomto případě přibrat dělostřelectvo i tanky druhých sledů armády, někdy i frontu. Vyvést je v době pohotovosti k zahájení útočné operace bude jednou z nejsložitějších otázek plánování a organizace dělostřeleckého zabezpečení.

Nebudou-li na bojišti použity jaderné zbraně, je hlavní dělostřelectvo spolu s letectvem a tanky hlavní palebný prostředek k bezprostřední podpoře boje prvosledových útvarů a ničení a umlčování odporů nepřítele v dosahu jeho dostřelu. Způsob zabezpečení a podpory bude mít v tomto případě určité zvláštnosti.

I za podmínek boje bez použití jaderných zbraní bude útočná operace vedena po směrech s mezerami mezi jednotlivými svazky a útvary. K dosažení potřebné hustoty hlavní na jednotlivých směrech nebude možné soustředit velký počet dělostřeleckých hlavních jednak pro celkově menší počet dělostřelectva, které bude k dispozici, jednak pro nevýhodnost vytvářet velká uskupení dělostřelectva, která by byla cílem jaderných úderů nepřítele v případě jejich použití. Nemůžeme se tedy vrátit k dříve obvyklým způsobům činnosti dělostřelectva jako byl palebný val a podpora v celé šířce útočného pásma a do značné hloubky, k boření cílů v době palebné přípravy apod. I když tyto způsoby nelze plně vyloučit, budou v činnosti dělostřelectva v soudobém boji výjimkou.

Musíme proto hledat nové a účinnější způsoby použití dělostřelectva, vedoucí k urychlení přípravy zahájení účinné střelby, zvýšení její přesnosti a právě v této oblasti vyvinout úsilí k dosažení automatizace a mechanizace prací v dělostřeleckých štábech, útvarech i jednotkách.

V současných podmínkách můžeme počítat jen s omezeným posílením vševojskového svazku hlavním dělostřelectvem. Potřebnou hustotou dělostřeleckých hlavních bude tedy možné vytvořit jen na určitém směru, tj. u svazku na směr hlavního úderu armády a to i s využitím tanků k zesílení a doplnění dělostřelecké palby pro období palebné přípravy.

Armáda bude mít k dispozici nejvýše dvě kanónové nebo dělostřelecké brigády pro posílení svazků prvního sledu. Svazek na směr hlavního úderu můžeme tedy posílit třemi až čtyřmi dělostřeleckými oddíly, na vedlejším směru nejvýše dvěma nebo vůbec bez posílení. To by ovšem i s využitím veškerého organického dělostřelectva svazku nestačilo k dosažení nutné hustoty hlavní. Proto přibíráme na období palebné přípravy i dělostřelectvo svazku druhého sledu armády (dělostřelecký pluk) a rozvíjíme pro nepřímou střelbu i protitankové dělostřelectvo armády (PTZ). Na směr hlavního úderu frontu můžeme počítat i s částí dělostřelectva zálohy frontu (aspoň jednou kanónovou brigádou nebo plukem a PTZ frontu). Podle situace a možností rozvinutí plánujeme i použití tanků pro střelbu ze zakrytých palebných postavení (jeden až dva tankové pluky z druhých sledů).

Za těchto předpokladů můžeme dosáhnout u svazku na směr hlavního úderu armády 350 až 400 hlavních, na vedlejším směru 200 až 250 hlavních. Již tyto počty ukazují, že není možné zabezpečovat boj svazků dřívějšími způsoby činnosti dělostřelectva.

Dělostřelecké zabezpečení útočné operace bez dočasného použití jaderných zbraní bude spočívat především v palebné přípravě. Pro malý počet hlavní

nebude možné ničit a umlčovat všechny odpory v celém útočném pásmu divize, ale jen na směru hlavního úderu. I za tohoto předpokladu bude možné ničit se 100% normou spotřeby střeliva jen nejdůležitější cíle v nejbližší hloubce obrany nepřítel. Ostatní cíle, zejména ve větší hloubce budeme umlčovat během palebné přípravy s 50% normou, jejich zničení pak dokončíme během palebné podpory.

Zvlášť důležité cíle mimo dostřel dělostřelectva bude ničit letectvo. Doba trvání palebné přípravy je dána těmito časovými a technickými možnostmi:

- ke zničení živé síly a palebných prostředků v úkrytech a v tancích je spotřeba na 1 ha plochy cíle 150 ran (122 mm), tj. 75 ran na hlavě. Podle režimu palby je doba potřebná k vypálení 25 — 30 minut;

- přepad cílů v hloubce obrany nepřítel s 50% normou spotřeby trvá pak poloviční dobu, tj. 12 — 15 minut.

Počítáme-li, že přepady dělostřeleckých baterií (2 až 3) budou v době ničení ostatních cílů, přičemž poslední přepad baterií musí přesahovat čas „Č“, bude minimální doba trvání palebné přípravy 40 až 50 minut.

Pro počáteční období války bude však charakteristický průlom spěšně zaujaté obrany nepřítel nebo střetné sražení.

Při dělostřeleckém zabezpečení průlomu spěšně zaujaté obrany nepřítel budou struktura a trvání palebné přípravy odlišné — odpadne umlčování cílů v hloubce obrany nepřítel, které budeme umlčovat až za palebné podpory a cíle na předním okraji obrany budou mít převážně charakter nekryté živé síly a palebných prostředků.

Možná struktura v tomto případě:

- první přepad baterií, radiolokátorů a VS — 4 až 5 minut;
- umlčení cílů na předním okraji — 15 až 20 minut;
- druhý přepad baterií — 7 minut (z toho 4 min. přes čas „Č“).

Celková doba trvání palebné přípravy 26 — 32 minut.

Palebná podpora bude vždy soustředění palby na jednotlivé cíle podle vyžádání.

Při zabezpečení střetného sražení je pro dělostřelectvo charakteristické postupné narůstání hustoty podle palby v závislosti na rozvinutí. Palbu zahajuje dělostřelectvo přidělené PO, který je výhodné posílit 1 až 2 dělostřeleckými oddíly, z toho jedním kanónovým. Uskupení dělostřelectva v tomto případě nemusí být již z počátku stabilní, může se měnit v průběhu střetného sražení.

Kanónový oddíl ze sestavy PO bude výhodné předat při zasazení hlavních sil do sestavy DDS. Dělostřelecké zabezpečení bude spočívat v jednotlivých palebných přepadech a soustředění palby na cíle, zjišťované průzkumem v průběhu boje.

Rozhodující moment pro úspěšnou činnost dělostřelectva ve střetném sražení bude jeho včasné rozvinutí a pečlivě organizovaný průzkum cílů. Na signál velitel svazku k rozvinutí dělostřelectva musí dělostřelecké oddíly zvýše-

nou rychlostí předjet do předem určených palebných postavení a urychleně dosáhnout v pohotovosti k palbě. Palbu zahajují i jednotlivé baterie bez čekání na pohotovost celého oddílu. Předsunutí bude úspěšné jen při správném zařazení dělostřelectva na čela pochodových proudů, při využití souběžných komunikací nebo jízdou mimo komunikace.

Předem plánovat přibírání dělostřelectva nebo tanků druhých sledů při střetném sražení v hloubce útočné operace nebude zpravidla možné. Přichází v úvahu především v počátečním období války, předvídáme-li střetné sražení na státní hranici nebo těsně za ní.

Protože právě tento případ může v našich podmínkách být nejpravděpodobnější, nebudou-li dočasně použity jaderné zbraně, je nutné plánovat vždy předsunutí dostatečného množství dělostřelectva i tanků z druhých sledů. K zabezpečení střetného sražení v počátečním období pak plánovat palebnou přípravu pro obě varianty jak s použitím, tak bez použití jaderných zbraní.

Uskupení dělostřelectva bude závislé na počtu dělostřelectva přiděleného divizi, počtu přibraného dělostřelectva a tanků na období palebné přípravy. Přibrané dělostřelectvo i tanky budou včleněny dočasně do dělostřeleckých skupin při přísné centralizaci palby v rámci divize. K usnadnění velení bude výhodné přidělit divizi na hlavním směru s posilovým dělostřelectvem i štáb kanónové brigády a využít jej plně jako pomocný štáb dělostřelectva divize k organizaci palebné přípravy a podpory. Přibrané dělostřelectvo s tanky přidělujeme na období palebné přípravy a podpory beze změny palebných postavení. K topografickému zabezpečení plně využíváme topografických jednotek armádního pzdo, zejména v tom úseku, kde bude nejvíce přibraného dělostřelectva a tanků.

Použití tanků k doplnění a zesílení palby dělostřelectva bude v soudobém boji daleko častější než dříve. Pokud budou tanky plnit palebné úkoly ze zakrytých palebných postavení, plánuje pro ně palby štáb dělostřelectva divize prostřednictvím velitele dělostřelecké skupiny, v jejíž sestavě budou plnit úkol. Počet přibraných tanků určuje štáb armády a jejich vyvedení organizuje do prostorů poblíž palebných postavení. Štáb dělostřelectva armády musí zabezpečit přísun potřebného množství střeliva. Velitel dělostřelecké skupiny podle pokynů štábu dělostřelectva divize organizuje pro tyto tanky přípravu palebných postavení, jejich topografické vyměření, určuje způsob palby v rámci skupiny, spotřebu střeliva na jednotlivé palby a kontroluje pohotovost k plnění palebných úkolů.

Při plánování použití tanků pro střelbu ze zakrytých palebných postavení je nutné brát v úvahu časové normy pro jejich přípravu ke střelbě. Tanková rota podle zkušeností potřebuje k rozvinutí z chodu a přípravě střelby ze zakrytého palebného postavení 30 až 40 minut, tankový prapor až 60 minut. Srovnáme-li tyto normy s normami dělostřeleckého oddílu (7 až 10 minut), vidíme složitost plánování vyvedení tanků a jejich přípravy ke střelbě. K tomu přistupuje ještě dovoz střeliva k palebným úkolům za palebné přípravy až do prostoru palebných postavení a to tříštivotrhavého střeliva, tj. jiného než v normálním složení palebného průměru pro tank.

Přibírání tanků pro střelbu ze zakrytých palebných postavení bude typické, především při průlomu připravené obrany nebo spěšně zaujaté obrany nepřá-

tele. Daleko efektivnější je plně využít tanky k ničení cílů na předním okraji přímou střelbou z věžových postavení, která vyžaduje daleko kratší čas na přípravu i menší spotřebu střeliva.

Při plánování činnosti raketových útvarů v boji bez dočasného použití jaderných zbraní vycházíme z požadavku neustálé pohotovosti raketových vojsk k jaderným úderům. Raketové útvary musí zaujmout bojovou sestavu a připravit se k prvnímu hromadnému úderu bez ohledu na to, zda bude či nebude uskutečněn. Nebudou-li použity jaderné zbraně, pak s postupným odpadnutím cílů, plánovaných pro hromadný úder, budeme rušit pohotovost raket na tyto cíle a organizovat přechod ke službě pohotovostních baterií u všech raketových útvarů, armádních i divizních. U armádní raketové brigády určujeme nejméně 50 % baterií jako pohotovostní, u oddílů vojskových raket po jedné pohotovostní baterii pro oddíl.

Vzniká otázka použití taktických raket ke střelbě s hlavicemi s tříštivou nebo chemickou náplní. Ke zničení cíle je naprosto neekonomické a prakticky neúčelné používat tříštivou náplň. Problematický efekt úderu s tříštivou náplní v žádném případě nevyváží pravděpodobné vyzrazení prostoru rozmístění raketového oddílu a tím možné jeho zničení. U chemických raket počítáme s tím, že nebudou-li použity jaderné zbraně, nebudou použity pravděpodobně ani chemické. Byly-li by přesto použity chemické zbraně, bude výhodné z důvodů utajení prostoru rozmístění oddílu uskutečňovat výstřel ze záložního postavení, mimo hlavní prostor rozmístění oddílu.

Účinnost chemické náplně na živou sílu s využitím prvku překvapení, rovná se ničivému účinku jaderné náplně. Je proto možné při nedostatku raket s jadernou náplní organizovat u oddílu vojskových raket pohotovostní baterie střídavě s raketou s jadernou a chemickou náplní.

Zásadu ničit prostředky jaderného napadení nepřítele ihned po jejich zjištění dodržujeme i v případě, nebudou-li k ničení použity jaderné údery. Štáb armády musí plánovat na zjištěné cíle tohoto typu v prvním hromadném úderu kromě jaderného úderu i úder letectva tříštivotrhavými pumami. Totéž platí pro jiné důležité cíle, kteř nebudeme ničit jadernými údery, jako VS, centra navádění letectva apod.

Za splánování palebné přípravy odpovídá štáb dělostřelectva divize. Štáb dělostřelectva armády řeší a organizuje přidělení posilového a příbraného dělostřelectva a tanků, jejich vyvedení do prostorů rozmístění divizí a zabezpečení municí. Při tom musí usměrnit rozmístění příbraného dělostřelectva a tanků na směr postupu druhosledové divize. Kontroluje splánování palebné přípravy u divizí, přičemž může upřesnit zejména rozdělení cílů a stupeň jejich ničení za palebné přípravy. Při plánování paleb v palebné přípravě přidělujeme organickému a posilovému dělostřelectvu především ty cíle, které budeme ničit a umlčovat dělostřelectvem i v případě použití jaderných zbraní. Příbranému dělostřelectvu a tankům určujeme cíle, které musí být zničeny v případě, nepoužijeme-li jaderné zbraně. Poněvadž příbraného dělostřelectva nebude nikdy tolik, aby nahradilo alespoň částečně ničivé účinky jaderného úderu, nelze tuto zásadu brát jako dogma a pružně přizpůsobovat plánování paleb konkrétní situaci.

Vzhledem k tomu, že objem palebných úkolů dělostřelectva v boji bez použití jaderných zbraní podstatně vzroste, bude vážným problémem zásobování

dělostřeleckou i tankovou municí. Na druhé straně však pomalejší tempo postupu a menší hloubky úkolů umožní zásobování více koloběhy v průběhu operace. Nejsložitější bude zabezpečení a dovoz munice, určené pro palebnou přípravu přibráného dělostřelectva a tanků druhých sledů. Jenom samotná palebná příprava na spěšně zaujatou obranu nepřítele vyžaduje okolo 1 pp munice pro hlavnové dělostřelectvo.

Aby dělostřelectvo mohlo spolehlivě plnit úkoly kladené na ně v soudobém boji, bude nutné řešit řadu technických otázek i jeho další vývoj. Půjde zejména o otázky, jejichž vyřešení by zlepšilo využití dělostřelectva, zvýšilo účinnost jeho palby a zrychlilo přípravu účinné střelby.

Bylo by účelné řešit prodloužení maximálního dostřelu hlavnového dělostřelectva, včetně organického divizního dělostřelectva k zabezpečení vysokého tempa postupu vlastních vojsk bez častých změn palebných postavení a možnost ničit zbraně hromadného ničení nepřítele taktického dosahu veškerým, nejen kanónovým dělostřelectvem. Ke snížení dosud značně vysokých spotřeb munice k plnění palebných úkolů bylo by výhodné zvětšit plošný ničivý účinek tříštivotrhavé munice, zejména kanónového dělostřelectva a rovněž zvýšit počet časovacích granátů v palebném průměru k ničení nekryté živé síly a dělostřeleckých baterií nepřítele. Mechanizace výpočtů úplné přípravy prvků střelby by zkrátila dobu na přípravu účinné střelby.

Správné využití dělostřelectva v soudobém boji vyžaduje tvůrčí přístup k řešení jeho činností na štábech všech stupňů. Nové úkoly nelze řešit starými způsoby a metodami.